

**Բնակչության կյանքի որակը որպես մարզի զարգացման
ռազմավարական նպատակ**

Արփինե Ասլանյան

Հանգուցային բառեր. բնակչություն, մարզ, կյանքի որակ, ռազմավարություն, սուբյեկտիվ հայեցակարգ, օբյեկտիվ հայեցակարգ

Նախաբան

Հետազոտողների մի մեծ խումբ կարծում է՝ քանի որ պետական մարմինների գոյության վերջնական նպատակը բնակչության կյանքի որակի բարելավումն է, ապա հենց այս չափանիշը պետք է հիմք հանդիսանա մարզի հանրատնտեսական զարգացման ռազմավարական պլանավորման գործընթացի համար: Այս միջոցի առավելությունն այն է, որ այն էականորեն կախված չէ սուբյեկտիվ գնահատականներից, անձնական փոխհարաբերություններից և հանրային վարքագծից, որը թույլ է տալիս չափել առաջընթացը՝ չհիմնվելով սպառողների անձնական գնահատականների վրա: Կենսամակարդակի բարձրացումը՝ որպես ռազմավարական ծրագրի գլխավոր նպատակ ընդունելը, թույլ կտա գործադիր իշխանություններին կազմակերպել կառավարման համակարգը՝ այն կողմնորոշելով ոչ թե դեպի որոշակի ցուցանիշների ձեռքբերում, այլ դեպի դրված նպատակների իրականացում: Կյանքի որակի բարելավմանն ուղղված ուշադրությունը միանգամայն արդարացված է, քանի որ պետական հաստատությունների հետազոտողների շրջանում հազվադեպ կարելի է հանդիպել պետական մարմինների գործունեության մեկ այլ գերակա նպատակի գոյության մասին կարծիքի:

Հայեցակարգի հիմնական խնդիրն այն է, որ կյանքի որակը բազմագործոն և դժվար չափելի չափանիշ է: Հետազոտողների կարծիքները տարբերակվում են՝ կյանքի որակի բուն հայեցակարգի և դրա բաղադրիչների, ինչպես նաև չափման հնարավորությունների սահմանման հետ կապված: Մինևույն ժամանակ այս ցուցանիշը ակնհայտորեն հարմար է նրանով, որ թույլ է տալիս մշտապես վերահսկել հիմնական նպատակին հասնելու ուղին, ինչպես նաև կապել մարտավարական ծրագրերը ռազմավարական ոլորտների գործունեությանը:

Հրապարակված գրականության ակնարկ: Կյանքի որակի վերաբերյալ ծավալուն հետազոտություններ են իրականացվել 20-րդ դարի 60-

ական թթ. կեսերից: Սակայն, «կյանքի որակ» հասկացության բովանդակության և կառուցվածքի հարցը առայսօր մնում է վիճահարույց: Ոմանք դա կապում են կենսաձևի, կենսականակրողակի կամ կենսատճի հետ, այլոց կարծիքով այն կախված է առավել օբյեկտիվ գործոններից, ինչպիսիք են շրջակա միջավայրի որակը, սթրեսային իրավիճակների քանակը և այլն: Նման բազմակարծությունը պայմանավորված է, նախ, որոշակի անհատի կյանքի որակի գաղափարի երկիմաստությամբ, և երկրորդ, սոցիալական խմբի կյանքի որակի հայեցակարգի մեծ անորոշությամբ: Կան բազմաթիվ տեսություններ, որոնք հնարավորություն են տալիս գնահատել անհատի կյանքի որակը՝ ընդգծելով անհատի կյանքի տարբեր ասպեկտներ, բայց միևնույն ժամանակ, չկա հաստատված կարծիք այն մասին, թե ինչ տեսանկյունից պետք է դիտարկել կյանքի որակը:

Մեթոդաբանություն: Սույն հետազոտության նպատակն է կյանքի որակի գնահատման տարբեր մոտեցումների ուսումնասիրությունն ու լավագույնի ընտրությունը մարզի ռազմավարական պլանավորման համար գերակա նպատակի սահմանման տեսանկյունից: Դրված նպատակին հասնելու համար կիրառվել է համեմատական գնահատման մեթոդաբանությունը՝ հաշվի առնելով նաև մարզում գերակա ոլորտների որոշման տեսանկյունից կիրառելիության հնարավորությունը:

Վերլուծություն: Կախված նրանից, թե ինչ անձի դիրքից պետք է գնահատել կյանքի որակը՝ առանձնացվում է երեք հիմնական մոտեցում.

- օբյեկտիվ հայեցակարգեր՝ կենտրոնացած օբյեկտիվ ցուցանիշների վրա, որոնք կախված չեն կենսապայմանների վերաբերյալ որևէ մեկի կարծիքից,
- սուբյեկտիվ հայեցակարգեր, որոնք ուսումնասիրում են մարդկանց պատկերացումները կենսապայմանների վերաբերյալ,
- հայեցակարգեր, որոնք համատեղում են կյանքի որակի օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ գործոնները:

Կյանքի որակը օբյեկտիվորեն գնահատելու մեթոդներում առավել հաճախ օգտագործվող ցուցանիշներն են համախառն ներքին արդյունքը (ՀՆԱ) և ՀՆԱ-ն՝ մեկ շնչի հաշվով: Այս ցուցանիշները հնարավորություն են տալիս գնահատելու սպառման մակարդակը կամ սպառողական ապրանքների քանակը, որոնք հասանելի են բնակչությանը: Այնուամենայնիվ, հարկ է նշել, որ ՀՆԱ-ն չափելիս հաշվի չեն առնվում այնպիսի հանրատնտեսական հայեցակետեր, ինչպիսիք են կրթության մակարդակը,

շրջակա միջավայրի վիճակը, ազգի առողջության ցուցանիշները, հանրային ոլորտի վիճակը, հանցավորության մակարդակը և շատ ուրիշ գործոններ: Ավելին, ՀՆԱ-ի աճը ուղղակիորեն չի նշանակում երկրի զարգացման հանրատնտեսական ցուցանիշների բարելավում, ավելին, ընդհակառակն, կա ՀՆԱ-ի աճով պայմանավորված դրանց միաժամանակյա վատթարացման հավանականություն: ՀՆԱ-ն հաշվի չի առնում ո՛չ շուկայական հաստատությունների կողմից իրականացվող գործարքները և ստվերային շուկայի գործողությունները, ո՛չ բնակչության շրջանում եկամտի բաշխման համակարգը և ազգային ծախսերի կառուցվածքը: Այս ցուցանիշը բնութագրում է տվյալ ժամանակահատվածը է և չի արտացոլում երկրի զարգացման հեռանկարները:

Նշված ցուցանիշի որոշ թերություններ շտկելու փորձեր են ձեռնարկել Գ. Բեկերին, Տ. Ֆիլիպսը և Ռ. Սուարեզը¹: Այս հետազոտողները պնդում էին, որ ՀՆԱ-ն կարելի է ավելի արդյունավետ դարձնել, եթե հաշվարկենք ոչ միայն անձի եկամտի մակարդակը, այլ նաև այն ժամանակահատվածը, որի ընթացքում նա ստացել է այդպիսի եկամուտ:

ՀՆԱ-ի հայտնի այլընտրանք է իրական զարգացման ցուցիչը (Genuine Progress Index, GPI), որը մշակել է Քոբբը 1995 թվականին²: GPI-ն, ինչպես ՀՆԱ-ն, տնտեսական բարեկեցության չափանիշ է, բայց այն նաև հաշվի է առնում ավելի քան քսան հայեցակետեր, որոնք անտեսվում են ՀՆԱ-ի հաշվարկման ժամանակ, և ընդլայնում այս ցուցանիշը՝ հաշվի առնելով հանրային ոլորտն ու շրջակա միջավայրի գործոնները: Բոլոր տնտեսական գործարքների համար GPI-ը հաշվարկելիս որոշվում է կյանքի որակի վրա ազդեցության (դրական կամ բացասական) բնույթը: GPI-ի թերությունն այն է, որ դրա օգնությամբ ստացված գնահատականները միշտ չէ, որ ճիշտ են, քանի որ այն, ինչպես ՀՆԱ-ն, հիմնված է տնտեսական տեսության վրա:

Տնտեսական բարեկեցության ցուցիչը (Index of Economic Well-Being, IEWB), որ մշակել են Լ. Օսբերգը և Է. Շարպը XX դարի 90-ականների սկզբին³, ամենաարդիական և մշակված ցուցանիշներից մեկն

¹ Տե՛ս Becker G.S., Philipson Tomas J., Soares Rodrigo R. The quantity and quality of life and the evolution of world inequality // NBER Working Paper 9765, June, 2003:

² Տե՛ս Asheim Geir B. Green national accounting: Why and how? – Department of Economics, University of Oslo, April, 1999:

³ Տե՛ս Index of Economic Well-Being, IEWB. Date of access: December 18, 2015, <<http://www.csls.ca/iwb.asp>>:

է: Այս ցուցիչը կառուցվում է որպէս անբաժանելի ցուցանիշ, որը հիմնված է չորս հիմնական գործոնների և դրանց համար փորձագիտականորեն որոշված կշիռների վրա: Յուրաքանչյուր համար ընդունվում են հետևյալ ցուցանիշները՝ մեկ շնչի հաշվով սպառման մակարդակը 0.4 կշռով, արտադրության ընդհանուր պաշարներ՝ 0,1 կշռով, 0.25-ական գործակիցներով ապագա եկամտի անհավասարության բաղադրիչը և հուսալիության աստիճանը: Այս ցուցանիշի առավելությունը լավ զարգացած տեսական հիմքն է և կյանքի ոչ շուկայական ոլորտների ցուցանիշների՝ էկոլոգիայի, առողջապահության, հանրային ոլորտի և այլնի ներառումը հաշվարկներում: Հիմնական թերությունը մշակողների՝ ցուցանիշների «սուբյեկտիվ» կշիռների որոշումն է:

«Կանաչ» զուտ ազգային արտադրանքը (Green Net National Product GNNP) այն տեսական ցուցանիշներից է, որոնք թույլ են տալիս գնահատել ոչ միայն կյանքի որակի ներկա մակարդակում, այլ նաև այն ապագայում պահպանելու ունակությունը⁴: GNNP-ն ներառում է տեղեկություններ բնական պաշարի վիճակի, կապիտալի մաշվածության և մարդկային կապիտալի աճի մասին: Այս ցուցանիշը ստեղծվել է որպէս կյանքի կայուն որակի ցուցանիշ, բայց իրականում այն ավելի շուտ բնութագրում է մարզի հարստությունը: GNNP-ն ավելի կայուն է, քան ՀՆԱ-ն երկրների կայուն կյանքի որակի համեմատության համար: Այն կարող է օգտագործվել մարզում իրական ներդրումների փոփոխության գնահատման համար:

Կյանքի ֆիզիկական որակի ցուցիչը (Physical Quality of Life Index, PQLI), որ մշակվել է Մորիսի գլխավորությամբ մի խումբ գիտնականների կողմից, ամենահայտնի և հաճախակի օգտագործվող ցուցանիշներից մեկն է (հաճախ՝ ՀՆԱ-ի, զնդունակության, պաշտոնական փոխարժեքի և այլ հանրային ցուցանիշների հետ համատեղ): PQLI-ը գրագիտության, երեխաների մահացության և կյանքի տևողության ցուցանիշների կշռված միջին է, որը բնութագրում է բնակչության ֆիզիկական առողջության մակարդակը և մարդու հիմնական կարիքների բավարարվածության

⁴ St u Asheim Geir B. Green national accounting: Why and how? - Department of Economics, University of Oslo, April, 1999:

աստիճանը⁵: PQLI- ի թերություններից է այն, որ այս ցուցանիշը ներառում են վիճակագրական ցուցանիշների մեծ հարաբերակցություն: Միննույն ժամանակ հաշվարկման պարզությունը, միջպետական համեմատելիության հնարավորությունը ցուցանիշը գրավիչ են դարձնում օգտագործման համար:

Մարդկային զարգացման ցուցիչը (Human Development Index, HDI) մշակել է Ա. Սենը⁶ որպես ՀՆԱ-ին փոխարինող ցուցանիշ, որն առավել համակողմանիորեն է գնահատում բնակչության կյանքի որակը: Այն հնարավորություն է տալիս գնահատելու բնակչության հնարավորությունների մակարդակը և բաղկացած է երեք ցուցից՝ կյանքի տևողության ցուցիչ, կրթության ցուցիչ և եկամտի ցուցիչ, որոնցից յուրաքանչյուրը գնահատվում է 1/3 կշռով: Ընդ որում կրթության ցուցիչը նույնպես ածանցյալ ցուցանիշ է՝ բաղկացած երկու մասից՝ գրագիտության մակարդակ 2/9, և կրթությանն ընդգրկվածություն 1/9 կշիռներով: Քննադատները վիճարկում են ցուցանիշի մեջ կյանքի տևողության ներառումը, կշիռների բաշխումը և ՀՆԱ-ի օգտագործումը՝ նշելով, որ վերջինս եկամտի ճշգրիտ չափիչ չէ: Այնուամենայնիվ, այս ցուցիչը հարմար է ընկալման և օգտագործման համար, առավել արդյունավետորեն կարող է օգտագործվել պետական քաղաքականության գերակա ուղղությունները որոշելիս և միջժամանակային համեմատություններ կատարելիս:

Կյանքի որակի սուբյեկտիվ գնահատումն իրականացվում է բնակչության շրջանում կատարված հարցումների հիման վրա: Հասարակական կարծիքի հարցումը հնարավորություն է տալիս կատարել կյանքի որակի բազմակողմանի գնահատում՝ չօգտագործելով առանձին գործոնների նշանակալիությունը:

Ըստ Social Weather Station գործակալության կյանքի որակը գնահատելու մեթոդաբանության տեխնիկայի՝ կյանքի որակը կախված է նրանից, թե ինչպես է մարդը պատասխանում կառուցվածքային երկու նման հարցերի.

1. Եթե համեմատեք ձեր կյանքի որակը ներկա պահին և 12 ամիս

⁵ Տե՛ս The physical quality-of-life index (PQLI). Brainy Encyclopedia Date of access: December 18, 2019, <http://www.brainyencyclopedia.com/encyclopedia/p/ph/physical_quality_of_life_index.html>:

⁶ Տե՛ս Human Development Index (HDI). National Statistical Coordination Board. Date of access: December 18, 2018, <http://www.nscb.gov.ph/technotes/hdi/hdi_tech_intro.asp>:

առաջ, կասեք, որ այն ավելի լավ է դարձել, մնացել է նույնը, ավելի վատ է դարձել: Ըստ այդմ անձը համարվում է կա՛մ «շահող» (gainer), կա՛մ «պարտվող» (looser):

2. Ձեր կարծիքով ինչպիսի՞ն կլինի կյանքի որակը հաջորդ 12 ամիսների ընթացքում՝ ավելի լավ, ավելի վատ, նույնը կլինի: Օգտագործելով այս հարցը՝ հարցվողները դասակարգվում են որպես հոռետես կամ լավատես:

Ընդհանրապես այս սուբյեկտիվ մոտեցումը նախընտրում են հասարակական գիտությունների մասնագետները, քանի որ դրա արդյունքները հեշտ է ձեռք բերել, հրապարակել և մեկնաբանել: Կյանքի որակը գնահատելու համար վերը նշված մեթոդը հիմնված է բացառապես անձի բարեկեցության վերաբերյալ նրա սուբյեկտիվ դատողության վրա, բայց սուբյեկտիվ տեսությունների ոչ բոլոր կողմնակիցներն են մերժում հանրատնտեսական զարգացման վիճակագրական ցուցանիշների վերլուծության նպատակահարմարությունը:

Ֆերանսը և Պաուերսը առաջարկել են գնահատել կյանքի որակը մարդու կյանքի հիմնական ոլորտների հետազոտության միջոցով, որի ընթացքում հարցվողները պետք է գնահատեն այդ ոլորտները՝ ըստ յուրաքանչյուրի վիճակից բավարարվածության աստիճանի և իրենց համար նշանակալիության: Հետագայում այս մեթոդն օգտագործեցին շատ հետազոտողներ, որոնցից են Գ. Ռիզենը և Ուլվասը⁷: Վերջիններս կազմեցին 60 ցուցանիշների ցուցակ 9 հանրատնտեսական ոլորտներում՝ տնտեսություն, կրթություն, ենթակառուցվածքներ, առողջություն, հանցավորություն, կյանքի պայմաններ, ժամանց, տրանսպորտ, արվեստ և մշակույթ: Հարցվածներին նախ՝ խնդրում են գնահատել ցուցիչների նման ցուցակը՝ ըստ նշանակության և բավարարվածության, ապա՝ ստեղծում են կյանքի որակի ցուցիչ՝ օգտագործելով բացահայտված նշանակալիության կշիռները: Ուսումնասիրվող ցուցիչ թերությունն այն է, որ այն առաջարկում է գնահատել այնպիսի ոլորտներ, որոնք նախապես ճանաչվել են նշանակալի, քանի որ հենց դրանք են ընտրվել հետազոտության համար: Այս ցուցանիշի հաշվարկումից հետևում է, որ որոշակի ոլորտի վիճակից բավարարվածության բարձր մակարդակի և

⁷ St' u Glen Riecen, Ugur Yavas Improving quality of life in a region: A survey of area residents and public sector implications // The International Journal of Public Sector Management. Bradford: 2001. Vol. 14, Iss. 6/7, էջ 556:

դրա կարևորության ցածր աստիճանի արտադրյալը, համարժեք է այլ ոլորտի բավարարվածության ցածր մակարդակի և կարևորության բարձր աստիճանի արտադրյալին: Բացի այդ՝ այս ցուցանիշը սխալ է, քանի որ մարդն ի վիճակի չէ համարժեք գնահատելու ոլորտներն առանձնաբար (նա կյանքի որակը ընկալում է որպես ամբողջական հայեցակարգ):

Բնակչության առողջական վիճակի գնահատման ցուցիչը ((Health-Related Quality of Life (HRQOL)) մշակել է հիվանդությունների վերահսկման, առողջության պահպանման և ծերացման կենտրոնը (Center for Disease Control, Health Care and Aging Branch)⁸: Այն գնահատում է բնակչության առողջական վիճակը՝ հիմնվելով հարցումների ընթացքում ստացված սուբյեկտիվ տվյալների վրա: Ցուցանիշը հաշվարկում է վերջին ամսվա ընթացքում հարցվածի ֆիզիկական կամ հոգեկան առողջության անբավարար վիճակի օրերի գումարը և տալիս է «առողջ» օրերի միջին քանակը:

Այնուամենայնիվ, բազմաթիվ հետազոտողներ կարծում են, որ միայն սուբյեկտիվ և օբյեկտիվ մեթոդների համակցումը կարող է տալ բնակչության կյանքի որակի ճշգրիտ գնահատում: Դ. Մայերսը նույնպես իր ուսումնասիրություններում հակված է օգտագործելու ինչպես օբյեկտիվ, այնպես էլ սուբյեկտիվ ցուցանիշներ⁹: Ըստ Մայերեսի՝ կյանքի որակը պետք է որոշվի՝ հաշվի առնելով տեղի բնակչության նախկին փորձը: Բնակավայր ընտրելիս անհատները ուշադրություն են դարձնում տարբեր գործոնների (օրինակ՝ տարածաշրջանում բնակլիմայական պայմանների): Հետևաբար տարբեր մարզերի բնակիչները տարբերվում են բնակչության վայրի ընտրության որոշակի հատուկ նախասիրություններով, որը նշանակում է, որ կյանքի որակի ընկալման վրա ազդող գործոնները նույնպես պետք է տարբեր լինեն: Ըստ Մայերսի՝ բնակչության անցյալի փորձը հաշվի առնելու համար բարեկեցության օբյեկտիվ ցուցանիշների վերլուծությունը պետք է իրականացվի ոչ թե դրանց ընթացիկ արժեքների, այլ հարաբերական փոփոխությունների հիման վրա: Մայերսը առանձնացնում է 12 հիմնական գործոն, որոնք ազդում են բարեկեցության

⁸ St u Health-Related Quality of Life, HRQOL. National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion Date of access: December 18, 2005. <<http://www.cdc.gov/hrqol/>>:

⁹ St u Myers Dowell, Community-relevant Measurement of Quality of Life. A Focus on Local Trends:

վրա՝ կրթություն, առողջապահություն, զբաղվածություն, եկամուտ, տրանսպորտ, հանցավորություն, անհավասարություն, բնակարանային պայմաններ, ջրի որակ, ժամանց, հանգիստ, ռեստորաններ/խանութներ: Հետազոտության արդյունքների հիման վրա Մայերսը եզրակացրեց, որ ցուցանիշների դինամիկայի սուբյեկտիվ և օբյեկտիվ գնահատականները տալիս են համանման արդյունքներ, մինչդեռ մարդիկ մեծապես կարևորում են այն գործոնները, որոնց վիճակը տարածաշրջանում վատթարանում է:

Կենսապայմանների միջազգային ցուցիչը 1984 թվականից ի վեր հաշվարկվում է տարեկան կտրվածքով: Այս ցուցանիշի հիման վրա երկրների վարկանշային աղյուսակը հրապարակվում է International Living պարբերականում: Ցուցանիշն ինքնին կյանքի որակի հետևյալ չափումների կշռված գումար է (կշիռները նշված են փակագծերում)՝ տնտեսություն (20 %), առողջապահություն (12 %), մշակույթ և հանգիստ (12 %), ենթակառուցվածքներ (12 %), կյանքի արժեք (20 %), ազատություն (12 %), անվտանգություն և ռիսկ (12 %):

Յուրաքանչյուր երկրում կյանքի որակի չափանիշները հաշվարկելիս օգտագործվում են մեծ թվով ցուցանիշներ, որոնց ցանկը հաստատուն չէ և կարող է փոփոխվել: Այսպիսով՝ չնայած այն հանգամանքին, որ վարկանշավորման կարգն ինքնին սուբյեկտիվ է, այն հիմնված է պետական վիճակագրական գրասենյակների հավաքած տվյալների վրա:

Կյանքի որակի համեմատական սանդղակը մշակել է Ռ. Քումինսը: Այն ներառում է կյանքի յոթ ոլորտներ՝ առողջություն, արտադրողականություն, զիտելիք, անվտանգություն, նյութական, հանրային և հուզական բարեկեցություն:

Յուրաքանչյուր կատեգորիա նկարագրվում է երեք գործոնով (մեկ օբյեկտիվ և երկու սուբյեկտիվ), որոնք միասին տալիս են համապատասխան կատեգորիայի ընդհանուր արժեքը: Օբյեկտիվ ցուցանիշը յոթ կատեգորիաների արժեքների հանրագումարն է: Սուբյեկտիվ ցուցանիշները կյանքի որակի համապատասխան կատեգորիայի բավարարման մակարդակն է (0-ից 7) և համապատասխան կատեգորիայի նշանակալիության մակարդակը (0-ից 5):

Վեենհովենի կյանքի ակնկալվող երջանկության ցուցանիշը (HLE) հիմնված չէ առանձին տեսության վրա, բայց ձևավորվում է տեսական

փաստարկների և էմպիրիկ ուսումնասիրությունների վրա¹⁰: HLE ցուցանիշը հաշվարկվում է կյանքի միջին տևողության և «միջին երջանիկ» տարիների թվի արտադրյալով ու տատանվում է 0-ից 1 միջակայքում:

Կյանքի որակի գնահատման ժամանակակից կադապարների շարքին կարելի է դասել կյանքի որակի ինտեգրալային ցուցիչը, որը մշակել են Ռուսաստանի գիտությունների ակադեմիայի Կենտրոնական տնտեսագիտական մաթեմատիկայի ինստիտուտի մասնագետները՝ պրոֆեսոր Ս. Ա. Այվազյանի ղեկավարությամբ¹¹: Կյանքի որակի ինտեգրալային ցուցիչը փոխկապակցված ցուցանիշների ստորակարգային համակարգ է, որը թույլ է տալիս գնահատել բնակչության կյանքի որակը չորս ինտեգրալ ցուցանիշների արժեքներով՝ բնակչության որակ, բնակչության բարեկեցության մակարդակ, հանրային ոլորտի որակ, բնապահպանական հատվածի որակ: Գնահատման տեղեկատվական հիմք են 100 կախենթադրյալ (ապրիոր) ցուցանիշների արժեքները, որոնք հսկվում են վիճակագրական ծառայության կողմից: Ապրիորի ցուցանիշներից ապոստերիորին անցում կատարելու համար օգտագործվում են բազմագիծ (մուլտիկոլինեար) վերլուծությունը, զուգային հարաբերակցությունը, դետերմինացիայի գործակիցները:

Եզրակացություն

Այսպիսով՝ կյանքի որակի ինտեգրալային ցուցիչը կարելի է արդյունավետ համարել բնակչության կյանքի որակի միջերկրային և միջմարգային համեմատության համար, քանի որ այն իրականացնում է մարզի հանրատնտեսական զարգացման կառավարման նպատակների իրագործման աստիճանի չափում, աղքատներին հանրային օգնության հասցեականության բարելավում, հանրային լարվածության, կոռուպցիայի մակարդակի, հանրային խեղվածության (պաթոլոգիա), բնակչության գույքի տարբերակման մշտադիտարկում, հասարակության ֆիզիկական առողջության չափում, ինչպես նաև մարգային զարգացման նպատակների համակարգի կառուցում:

¹⁰ Sté u Veenhoven, R., Happy Life-Expectance: A Comprehensive Measure of Quality-of-life in Nations, Social Indicator Research:

¹¹ Sté u Айвазян С. А., Эмпирический анализ синтетических категорий качества жизни населения // Экономика и математические методы, М., НАУКА, 2003, том 39, №2, 3:

Качество жизни населения как стратегическая цель развития региона

Арпине Асланян

Резюме

Ключевые слова. население, регион, качество жизни, стратегия, субъективная концепция, объективная концепция

В статье рассматриваются различные подходы к определению качества жизни, в основном классифицируя их на три группы: объективные, субъективные, комбинированные. Рассматривались методологии строительства, перспективы и недостатки разных индексов: Индекс валового внутреннего продукта, Индекс реального развития (GPI), Индекс экономического процветания (IEWB), Индекс физического качества жизни (PQLI), Индекс человеческого развития (HDI), Индекс оценки здоровья (HRQOL), Международный индекс уровня жизни, Индекс ожидаемой продолжительности жизни Венховена (HLE) и Интегральный индекс качества жизни.

В результате исследования был сделан вывод, что лучшим методом оценки качества жизни в регионах является метод интегрального индекса, так как его можно использовать для измерения уровня достижения целей социально-экономического развития, мониторинга социальной напряженности, коррупции, социальной патологии, а также для построения системы целей регионального развития.

Quality of Life of the Population as a Strategic Goal of the Region's Development

Arpine Aslanyan

Summary

Key words: population, region, quality of life, strategy, subjective concept, objective concept

The article examines different approaches to determining the quality of life, mainly classifying them into three groups: objective, subjective, combined. Gross Domestic Product Index, Genuine Progress Index (GPI), Index of Economic Well-Being (IEWB), Green Net National Product (GNNP), Physical Quality of Life Index Physical Quality of Life Index (PQLI), Human Development Index (HDI), Population Health-Related Quality of Life Index (HRQOL), International Living Index, Weenhoven Life Expectancy Happiness Index (HLE) and Life Integral quality indicator, their construction methodologies, application perspectives and shortcomings were considered.

As a result of the research, it was concluded that the best method of assessing the quality of life in the regions is the integral indicator method, as it can be used to measure the level of achievement of socio-economic development goals, monitor social tension, corruption, social pathology, property differentiation, physical health measurement, as well as the construction of a system of regional development goals.

Ներկայացվել է 10.09.2021 թ.

Գրախոսվել է 17.09.2021 թ.

Ընդունվել է տպագրության 29.11.2021 թ.